

Otázka: Hospodářství ČR

Předmět: Zeměpis

Přidal(a): Kaspi

HOSPODÁŘSTVÍ:

- průmyslově rozvinutý stát s intenzivním zemědělstvím
- člen EU, OSN, NATO, Volné společenství obchodu
- od r. 1990 je naše hospodářství ve fázi transformace od centrálně plánovaného k tržnímu
- opatření k nastartování transformace:

*liberalizace (uvolnění) cen a obchodu

*směnitelnost koruny

*devalvace koruny (snížení hodnoty- kurz byl nevhodný pro vývoz)

- proběhla 3 krát → umožnila přesměrování vývozu z východu na západoafrických

*doložka nejvyšších výhod (do USA)= na určité zboží je nižší nebo žádné clo

*privatizace= převod státního majetku do soukromých rukou

- způsoby: a)restituce- nejúspěšnější, vrácení majetku původním vlastníkům či jejich dědicům

b) malá privatizace- dražby malých provozoven (obchody, hospody)

c) velká privatizace- větší podniky (přímý prodej nebo veřejná soutěž)

- přechod vlastníků z měst na obce

d) kupónová privatizace- za kupóny si lidé mohli koupit akcie státních podniků →

tím se stát zbavil asi 1/3 majetku

- monopoly= brání rozvoji (ČEZ, Telecom- dříve)
- HDP= hodnota veškerého zboží a služeb vyprodukovaných na území státu za rok; u nás 1800 mld
- na počátku transformace pokles HDP → přesměrování vývozu v východu na západ
- Praha: nový hospodářský rozmach v 19. století

PRŮMYSL:

- v r. 1993 poprvé růst HDP, 1998 krize- klesaly i reálné mzdy, prudce rostla nezaměstnanost (regionální rozdíly), investice zahraničního kapitálu (nejvíce v r. 2000)
- růst platů je neúměrný k růstu produktivity
- Z Čechy= nejméně průmyslová oblast → souvisí s tím i nejmenší zalidněnost
- **zpracovatelský průmysl:** *zpracování polotovarů a surovin, 90% výroby u nás

*dělí se na: **lehký= spotřební** X **těžký**

1) těžký

a) průmysl paliv:

*černé uhlí: - ročně se vytěží 20 mil. tun (klesá), výroba koksu, v hutích

- Ostravsko- Karvinské doly; Trutnovský revír (Podkrkonoší); Kladenský revír

Plzeňský revír (Nýřany); Rosický revír (Oslavany u Brna)

*hnědé uhlí: – ročně asi 50 mil. tun (klesá), v chemickém prům. a v elektrárnách

– Sokolov (nejen těžba ale i zpracování uhlí → briketárna, elektrárna)

– Most- Mostecká pánev nejvíce

– Severočeské doly Chomutov → tzv. hnědouhelné pánve v Z Čechách

– hodně se vyváží na Slovensko (Žilina)

*ropa a zemní plyn: – Moravské naftové doly → Hodonín, Dolnomoravský úval

– dovoz z Ruska: ropovod Družba; z Bavorska: ropovos Ingolštat

*lignit: – Hodonínsko, Hrádek nad Nisou

*žula: – Českomoravská vrchovina, Liberecko

*uran: – Českolipsko, Tachovsko, Dolní Rožínka, Příbram

*kaolin: – Karlovarsko, Plzeňsko

*sklářské písky: – S a SV Čechy

b) energetika- výroba energie:

*tepelné elektrárny: – $\frac{3}{4}$ výroby; Dětmarovice, Tušimice, největší= Prunéřov; Počerady

– Vřesová, Tisová = Z Čechy

– střední tok Labe → dovoz uhlí po Labi

*jaderné elektrárny: – 20% výroby; Dukovany, Temelín (u Týna nad Vltavou)

*vodní elektrárny: – 10% výroby; Slapy, Orlík, Lipno (Vltavská Kaskáda)

– Dlouhé Stráně v Jeseníkách a Dalešice v blízkosti Dukovan- přečerpávací vodní el.

c) hutnictví:

*vápence- v krasových oblastech, magnezit → těží se v blízkosti Ostravy → proto železárny právě zde!

*dovoz železné rudy z Ruska, Ukrajiny a Švédska

*Vítkovické železárny- nejstarší; Nová Huť Ostrava- největší; Třinecké železárny (mají jediné českého

majitele – Chrenek); Bohumín; Válcovny plechu Frýdek Místek, Poldi Kladno- vytunelováno; Beroun (hutní

a cementárenská výroba); Plzeň (v okolí těžba kaolínu a uhlí); hutě Chomutov

*stříbro: Kutná Hora, Příbram → už se zde dávno netěží

d) strojírenství:

*stř Čechy: Kladno, Stará Boleslav, Brandýs nad Labem, Nymburk; Hradec

Králové, Tábor, Strakonice- výroba motorek Jawa ČZ, Cheb

*výroba aut: – Škoda Mladá Boleslav; Škoda Ostrov nad Ohří, Tatra Kopřivnice (nákladní automobily)-

koupili USA; Nošovice; Hyundai; Daevo Avia Praha, TPCA Kolín- osobní automobily

*autobusy: – Karosa Vysoké Mýto → konsorcium Renault

*letadla: – Aero Vodochody; Let Kunovice (útlum výroby)

*loděnice: – Praha, Děčín

*traktory: – Zetor Brno

*vlaky: – ČKD Praha; Vagónka ve Studénce; Škoda v Plzni (el. lokomotivy a obráběcí stroje)- investiční

strojírenství

*trolejbusy: – Ostrov nad Ohří

*zbraně: – Vlašim; VOP ve Šternberku; Vsetín; Brno; Uherský Brod

*výroba jízdních kol- Rokycany

e) chemický průmysl:

*potřeba surovin: ropa, voda (Polabí), hnědé uhlí

*Polabí: – Léčiva Praha (ZENTIVA); Pardubice- Syntesia, Paramo, Masiv; Kolín, Kralupy- kaučuk,

Neratovice Spolana, petrochemie= zpracování ropy

*Podkrušnohoří: – spolchemie Setuza Ústí nad Labem; Chemopetrol Litvínov; Lovosice, Záluží

– končí zde ropovody Ingolstadt a Družba

*Ostravsko: – MCHZ Ostrava, Opava firma Galena

*Pomoraví: – Přerov Precheza; Otrokovice pneumatiky Barum Continental; Fatra Napajedla (plasty +

Chropyně), Farmak Olomouc, Gumotex Břeclav

*hnojiva, kyseliny a výbušniny v Ústí nad Labem

f) elektronika:

*Tesla Pardubice, Tesla Rožnov, ETA Hlinsko

2) lehký

a) textilní: – hlavně severní pohraniční pás: Děčín, Liberec; Brno- vlnářství; Trutnov- lnářství; Ústí nad

Orlicí a Náchod bavlnářství; Prostějov Toray a OP; Zlín- boty Baťa; Jihlava a Písek

pletařství; dále Klatovy (kožedělný a textilní), Cheb; Havlíčkův Brod; Jičín

b) oděvní: – PV, Brno firma Kras, Písek Jitex, Liberec, Strakonice

c) nábytkářský a dřevozpracující: – nábytek Bystřice a Rousínov; tužky České Budějovice (KOH-I- NOOR), dřevozpracující: Loučovice, Český Krumlov; Sušice-

sirky; hudební nástroje: Kraslice, Krnov a Hradec Králové

(výroba klavírů Petrof)

d) papírenský, polygrafický a vydavatelský: -papírny Štětí (Litoměřice), Biocel Paskov (Frýdek Místek),

Větrní (Český Krumlov), Krkonošské papírny, sešity

Hostinná (okres Trutnov); tiskárny: Obchodní tiskárny

Kolín; Mafra u Olomouce; Praha- knižní a novinová

vydavatelství; PV Cheops; Opava Printl

e) sklo, porcelán a stavební hmoty: – sklárny Mosert a Bohemia krystal v Karlových Varech (sklo a

porcelán), sklářský: Jablonec nad Nisou (bižuterie), Nový Bor,

Železný Brod, Kamenický Šenov, Teplice, Česká Lípa;

keramika: Rakona Rakovník, Horní Bříza u Plzně; vápenky a

cementárny: v Hradci Kr.- devonské vápence, Beroun

f) potravinářský:

*masny: Praha, Brno

*mlékárny: jogurty, sýry- Klatovy, Praha, České Budějovice, Brno, největší- Jihočeské mlék., mlékárna Kunín

*mlýny, těstoviny a pečivo: Praha, Brno, Pardubice (perník), Byšice Vitana (výroba předpřipravených

potravin pro pečení i vaření)

*škrobárny: Havlíčkův Brod, Pelhřimov

*tukový: Ústí nad Labem (Setuza- oleje), Litoměřice

*cukrovary: Praha- Čakovice, Slavkov u Brna, Uherské Hradiště

*konzervárny a mrazírny: Praha+ Polabí, Ústí nad Labem, Znojmo

*pivovary: Plzeň, České Budějovice (Budvar), Praha (Staropramen)- Polabí

*vinařství: Velké Pavlovice, Mikulov, Mělník +Becherovka Karlovy Vary

*minerální vody: Karlovy Vary, Bílina, Luhačovice

*potraviny: čokoládovny Nestlé, Orion a Danone- Praha: největší firma na světovém trhu- 3%;

Magi, Nescafé; Hradec Králové

g) tabák:

*Philip Morris Kutná Hora

ZEMĚDĚLSTVÍ:

- 54 % území je zemědělská půda= 4 282 000 Ha
- 43% rostlinná výroba; 57% živočišná výroba
- z toho: 72% orná půda, 22% pastviny a louky, 6% sady, vinice a chmelnice
- závislé na přírodních podmínkách: kvalita půdy, charakter reliéfu, klimatické podmínky, nadmořská výška
- Z Čechy= nepříliš dobré podmínky pro zemědělství, chov skotu; pěstování méně náročných obilnin a brambor; v produkci ryb ale na 1. místě u nás
- S Čechy= chmel: Louny, Žatec, Litoměřice
- V Čechy= velice úrodné je Polabí → dobře vyvinuté zemědělství i průmysl (pěstování cukrovky, obilnin- pšenice)
- J Morava- úrodná oblast → v nejteplejších oblastech se pěstuje kukuřice; vinná réva na Břeclavsku, Znojemsku a Hodonínsku

• 4 výrobní oblasti:

***kukuřičná**- nížiny na J Moravě, úrodné černozemě

- pěstuje se kukuřice na zrno, pšenice- 1/2 obilí na našem území, olejniny- Znojmo,

Břeclav- růst produkce o 100%, vývoz, ovoce (meruňky, broskve)- zahrada Čech=

Litoměřice, J Morava, vinná réva (také Praha a Mělník), paprika, ječmen a slad

***řepařská**– do 350 m.n.m., v Polabí, dolní Poohří, stř Morava, hnědozemě

– pěstuje se cukrová řepa- nížiny, ranné brambory, pšenice, ječmen i ovoce

***bramborářská**– vrchoviny do 550 m.n.m., podzolové půdy

– pěstují se brambory (Českomoravská vrchovina), žito, píce

***horská**– horské a podhorské oblasti

– pěstují se brambory, ovse, ječmen a krmivo

• **chov:**

*V Čechy, Českomoravská vrchovina, snižování produkce, 2 mil. krav; intenzivní chov

***prasata:** 50% živočišné produkce u nás, 4 mil. kusů; chov je soustředěn do velkovýkrmn v blízkosti

velkých měst a spotřebních center

***drůbež:** maso (brojeři) a vejce (nosnice), asi 30 mil. kusů, ve velkých městech

***ovce:** horské a podhorské oblasti, hlavně Beskydy; málo kvalitní, dovoz vlny z Austrálie

***ryby:** jihočeská pánev (rybníkářské oblasti)- především chov kaprů

DOPRAVA A SPOJE:

Dosavadní stav je z hlediska potřeb neuspokojivý. Významným dopravním uzlem je Praha (železnice, dálnice, mezinárodní letiště Ruzyně). Jedinou ucelenou částí **dálničního systému**

představuje tah Plzeň – Praha – Brno, na který postupně navazují úseky směrem k německé hranici, na Hradec Králové a z Brna na Olomouc. Z ní zatím krátkými úseky dálnice pokračuje na Mohelnici a na Ostravu. **Síť silnic** je velmi hustá (55 912 km), ale značně zastaralá. Chybí dostatek kapacitních silnic a objezdů i průtahů sídel. **Železniční síť** českých drah je zastaralá a pomalá. Představuje asi 9 430 km po celé republice. Železniční doprava zůstává významná pro přepravu velkoobjemových nákladů, ale v přepravě osob převažuje silniční. Přepravní železniční doprava má význam především ze severočeských hnědouhelných revírů do Ostravy. Po nedávné výstavbě jsou již hotové také koridory → vysokorychlostní tratě. **Vodní doprava** nemá příliš možností – splavný je pouze úsek Labe od Chvaletic a Vltava od Prahy (přeprava stavebních materiálů a hnědého uhlí do elektráren). Význam však má pouze malý. Splavné toky u nás představují asi jen 303 km. **Potrubní doprava** je zastoupena pouze dovozem ropy a zemního plynu z Ruska a Německa.

CESTOVNÍ RUCH:

Země má širokou nabídku turistických atraktivit – jak přírodních, mezi nimiž dominují horské oblasti (Krkonose, Šumava, Beskydy, Jeseníky), tak i kulturněhistorických (hrady, zámky, muzea, historická jádra měst – Praha, Český Krumlov, Telč, Třeboň aj.). Krkonose jsou nejnavštěvovanější rekreační oblastí v ČR, jsou centrem zimních sportů a letní turistiky. KRNAP patří k nejhroženějším národním parkům, protože je zde vážně narušeno životní prostředí. Neustále se zvyšuje nejen pobyt zahraničních turistů na našem území delší dobu, ale i počet těch, kteří naší zemí pouze projíždějí. Nejvíce k nám cestují turisti z Německa, Nizozemí nebo Itálie. Nejnavštěvovanější destinací je bez pochyby hlavní město Praha (památky: Karlštejn, Hradčany, Karlův most, Prašná brána, Staroměstská radnice s orlojem, Národní divadlo a další divadla, Karlova univerzita, Národní muzeum, ...). Všechny formy zahraničního cestovního ruchu působí pozitivně na rozvoj dalších služeb – ubytovacích, stravovacích, sportovně-rekreačních, zábavních apod. Časté jsou stížnosti, že kvalita služeb neodpovídá cenám a dochází k okrádání klientů (taxikáři). Cesty našich občanů dříve směřovaly v letním období hl. k Černému moři, zčásti i na jugoslávské pobřeží Jadranu, od počátku 90. let se cílem českých turistů staly středomořské pláže v Itálii, Francii a Španělsku. Značný zájem byl také o poznávací zájezdy. Tento zájem vedl ke vzniku velkého množství cestovních kanceláří.

LÁZEŇSTVÍ:

Je založené na výskytu termálních a minerálních pramenů, ale i peloidů (rašelin). Ze

současných 36 lázní patří třetina k lázeňským centrům mezinárodního významu s výrazným podílem zahraničních návštěvníků. Lázeňská zařízení léčí zejm. závažná onemocnění oběhového ústrojí, cévní a srdeční choroby (Františkovy L., Poděbrady, Teplice nad Bečvou), pohybového ústrojí (Klímkovice, Karviná-Darkov, Františkovy L.- rezervace Soos- bahenní sopka , Teplice, Velichovky), dýchacího ústrojí (Jeseník, Karlova Studánka, Mariánské L.) a trávicího ústrojí (Karlovy Vary- vřídlo 73° C, Františkovy i Mariánské L., Luhačovice). Gynekologické nemoci se léčí v Klímkovicích a Františkových L.